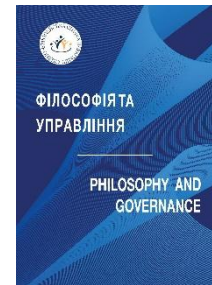

e-ISSN 3041-248X

Філософія та управління

<https://www.eu-scientists.com/index.php/fag>

Культурологічні аспекти управління сучасними бібліотеками

Катерина М. Мовчан ¹ *

¹ Мукачівський державний університет (Україна). Директор Наукової бібліотеки Мукачівського державного університету, старший викладач кафедри філологічних дисциплін і соціальних комунікацій.

* Автор-кореспондент, e-mail: movchan.mdu@gmail.com

СТАТТЯ

АНОТАЦІЯ

Дослідницька

отримана:

6 листопада 2024 р.

переглянуто:

10 грудня 2024 р.

прийнято:

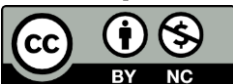
14 грудня 2024 р.

опублікована

онлайн:

26 грудня 2024 р.

Авторське право ©
2024 автора

Цей твір ліцензовано на умовах Ліцензії Creative Commons «Із Зазначенням Авторства – Некомерційна 4.0 Міжнародна» (CC BY-NC 4.0).

DOI:

[10.70651/3041-248X/2024.3-4.05](https://doi.org/10.70651/3041-248X/2024.3-4.05)

У сучасному світі в умовах цифровізації та глобалізації діяльність бібліотек стає дедалі складнішою, вимагаючи інноваційних підходів до управління. Особливого значення набувають університетські бібліотеки, які не тільки забезпечують доступ до знань, але й створюють інтерактивні культурно-освітні простори для студентів та викладачів. Метою цього дослідження є розробка ефективних підходів до управління університетськими бібліотеками з урахуванням культурологічних аспектів, які сприяють збереженню традицій, адаптації до змін і задоволенню потреб користувачів. У статті досліджено роль бібліотек у збереженні культурної спадщини та розвитку міжкультурного діалогу, що робить їх важливими осередками суспільного життя. Університетські бібліотеки, зокрема, виконують місію не лише в наданні доступу до знань, але й у підтримці освітнього процесу та інтеграції різних соціальних груп. Управління такими установами потребує врахування культурологічних аспектів, зокрема збереження історичних традицій, адаптації до цифрових технологій. Розглядається історичний контекст розвитку бібліотек, що демонструє їх трансформацію від сховищ знань у центри культурної взаємодії. Проаналізовано праці провідних дослідників, які акцентують увагу на використанні цифрових інструментів, інклюзивних програм і міжнародного співробітництва. Особлива увага приділяється діяльності бібліотеки Мукачівського державного університету як прикладу успішної інтеграції культурологічних підходів у сучасне управління. Результати дослідження включають розробку підходів до управління університетськими бібліотеками, орієнтованих на створення інтерактивних культурно-освітніх програм, цифрових платформ і інклюзивних просторів. Проекти, реалізовані бібліотекою Мукачівського державного університету, підтверджують ефективність таких підходів, сприяючи формуванню міжкультурних зв'язків та збереженню культурної спадщини. У висновках зазначено, що управління університетськими бібліотеками потребує балансу між традиціями та інноваціями. Використання культурологічних інструментів дозволяє бібліотекам залишатися релевантними у швидкозмінному світі, задовольняючи потреби користувачів та сприяючи суспільному розвитку.

КЛЮЧОВІ СЛОВА

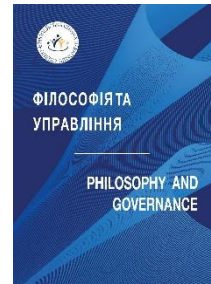
культурологія, управління бібліотеками, університетські бібліотеки, цифровізація, культурна спадщина, інноваційні підходи.

e-ISSN 3041-248X

Philosophy and Governance

<https://www.eu-scientists.com/index.php/fag>

Current state and trends in the development of management documentation

Kateryna Movchan 1*

¹ Mukachevo State University (Ukraine). Director of the Scientific Library of Mukachevo State University, Senior Lecturer at the Department of Philological Disciplines and Social Communications.

* **Corresponding Author**, e-mail: movchan.mdu@gmail.com

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Research Article

Received:

6 November 2024

Revised:

19 December 2024

Accepted:

14 December 2024

Published online:

26 December 2024

Copyright © 2024
by author

This is an open access journal and all published articles are licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0)

DOI:

[10.70651/3041-248X/2024.3-4.05](https://doi.org/10.70651/3041-248X/2024.3-4.05)

In today's world of digitalization and globalization, the activities of libraries are becoming increasingly complex, requiring innovative management approaches. Of particular importance are university libraries, which not only provide access to knowledge but also create interactive cultural and educational spaces for students and teachers. The purpose of this study is to develop effective approaches to the management of university libraries, taking into account cultural aspects that contribute to the preservation of traditions, adaptation to changes, and satisfaction of users' needs. Modern libraries play a key role in preserving cultural heritage and fostering intercultural dialogue, making them significant centers of societal interaction. University libraries, in particular, fulfill a dual mission of providing access to knowledge and supporting educational processes while integrating various social groups. Managing such institutions requires considering cultural aspects, including preserving historical traditions, adapting to digital technologies, and ensuring inclusivity. This article examines the historical development of libraries, showcasing their transformation from repositories of knowledge to centers of cultural interaction. It analyzes the works of leading researchers who emphasize the use of digital tools, inclusive programs, and international cooperation. Special attention is given to the library of Mukachevo State University as a successful example of integrating cultural approaches into modern management. The study's findings include the development of management approaches tailored to university libraries. These approaches focus on creating interactive cultural-educational programs, digital platforms, and inclusive spaces. Projects implemented by the Mukachevo State University Library demonstrate the effectiveness of such strategies in promoting intercultural connections and preserving cultural heritage. The article concludes that managing university libraries requires balancing tradition and innovation. The use of cultural tools enables libraries to remain relevant in a rapidly changing world, meet user needs, and contribute to societal development.

KEYWORDS

cultural studies, library management, university libraries, digitalization, cultural heritage, innovative approaches.

1. Вступ

Одним із важливих завдань сучасної культурології є осмислення процесів, пов'язаних з діяльністю закладів культури. Одним із таких закладів є бібліотеки, користування фондами яких визначено Законом України «Про культуру», як забезпечення права громадян на доступ до культурних цінностей. Бібліотеки, згідно з Законом, відносяться до базової мережі закладів культури та здійснюють бібліотечно-інформаційну діяльність у сфері культури [1].

Сучасні бібліотеки стикаються з новими викликами, зумовленими процесами цифровізації, глобалізації та швидкими змінами у суспільних очікуваннях. Вони більше не є лише сховищами інформації, а перетворюються на культурні та соціальні хаби, які об'єднують громади, забезпечують доступ до знань і сприяють розвитку креативності. Бібліотеки стають платформами для міжкультурного діалогу, інтеграції та підтримки соціальної згуртованості. Українські бібліотеки, особливо у стані війни – це не просто місця для читання книг, але й центри культурного життя, де відбуваються різноманітні заходи, спрямовані на розвиток освіти, культури та національної свідомості, місця для відпочинку і саморозвитку [2]. Саме зміна ролі бібліотек потребує нових підходів до управління, які враховують культурологічні аспекти та забезпечують адаптацію до швидко змінного світу.

Актуальність цього дослідження обумовлена необхідністю пошуку рішень, які дозволять бібліотекам залишатися релевантними та ефективними у своїй діяльності. Культурологія як міждисциплінарна наука пропонує інструменти для аналізу та вирішення проблем управління бібліотеками в умовах сучасного суспільства. Культурологічна діяльність сучасної бібліотеки визначає обличчя бібліотеки, сприяє формуванню її позитивного іміджу. Метою дослідження є розробка підходів до управління бібліотеками, які сприятимуть їхній інтеграції в культурний простір, задоволенню потреб користувачів і збереженню культурної спадщини.

2. Огляд літературних джерел

У наукових джерелах значна увага приділяється трансформаційній ролі бібліотек у суспільстві. Це питання особливо важливе в умовах суспільних викликів, таких як війна. Березельська А. у своїх працях досліджувала питання збереження культурної спадщини, його культурологічний аспект цієї проблеми [3]. Проблеми виставкової діяльності та її значення висвітлені в науковій літературі досить фрагментарно, хоча роль виставок як форми культурологічної роботи в Україні динамічно зростає. Теоретичні аспекти виставкової діяльності бібліотек у контексті її проектування і моделювання розглядаються у працях Н. Захарової, Н. Збаровської, Т. Наместнікової, О. Постельжук, Н. Солонської, А. Тарашенко, Є. Татарінової та ін. [4]. Практичну складову культурологічної діяльності вивчала К. М. Амаріцей [5]. Трансформацію культурно-масової роботи в інформаційно-культурологічну діяльність на підставі наукового вивчення фондів і залучення одержаних знань до наукового та соціального обігу досліджувала Н. Захарова [6]. Макарова М. акцентує увагу на роль бібліотек як потужних засобів впливу на формування ціннісних орієнтацій українського суспільства [7]. Дослідження підтверджують, що управління бібліотеками потребує врахування соціокультурних потреб користувачів, підтримки та забезпечення доступності інформаційних ресурсів. Аналіз практик показує, що інтеграція культурологічних аспектів у бібліотечну діяльність сприяє підвищенню ефективності їхньої роботи та зміцненню зв'язків із громадою.

3. Постановка завдання

Завданням дослідження є визначення культурологічних аспектів управління університетськими бібліотеками, які сприятимуть збереженню їхньої культурної ідентичності, адаптації до змінних умов та задоволенню потреб академічної спільноти, зокрема студентів, викладачів і науковців.

4. Методи та матеріали

Дослідження ґрунтувалося на детальному огляді наукових праць, які стосуються культурологічного аспекту діяльності бібліотек, акцентуючи увагу на практичну діяльність. З

метою оцінки культурологічних ініціатив проаналізовано заходи, що проводилися бібліотекою Мукачівського державного університету, включаючи літературні вечори, тематичні виставки та тренінги. Також використано методи порівняльного аналізу для вивчення досвіду інших університетських бібліотек України та міжнародних практик.

5. Результати та обговорення

Еволюція культурологічної діяльності бібліотек відображає історичний розвиток суспільства, технологій та людських потреб. У стародавні часи бібліотеки слугували сховищами знань, зберігаючи глиняні таблички, папіруси й манускрипти, що передавали релігійні, правові та наукові ідеї. Такі установи, як Александрійська бібліотека, стали символами прагнення до централізації знань і сприяли розвитку науки та культури, хоча доступ до них був обмежений елітою.

У Середньовіччі бібліотеки були важливими осередками збереження культурної спадщини, зосереджуючи увагу на рукописах, що містили духовну та літературну спадщину минулих епох. Основними центрами таких бібліотек були монастирі, де в скрипторіях монахи не лише копіювали книги, але й прикрашали їх ілюмінаціями, створюючи справжні шедеври мистецтва. Ці бібліотеки символізували тісний зв'язок між релігією та культурою, адже вважалися охоронцями не лише знань, а й священної традиції. Проте їхній вплив був обмежений, адже доступ до книг мали лише духовенство та вузьке коло освічених осіб.

З настанням Ренесансу бібліотеки набули нового значення в контексті культурного розвитку. Відродження інтересу до античної спадщини та ідей гуманізму стимулювало створення колекцій книг, які слугували не лише сховищами текстів, а й майданчиками для інтелектуальної діяльності. Саме в цей період бібліотеки почали виконувати гуманістичну місію, спрямовану на популяризацію знань і розширення культурного об'єму. Їхнє оформлення часто відображало естетичні ідеали епохи: багаті зали, прикрашені фресками, і продумані каталоги свідчили про високу оцінку значення культури.

Винахід друкарства став переломним моментом у культурній історії: книги перестали бути розкішшю, доступною лише еліті. Завдяки цьому бібліотеки перетворилися на центри культурного обміну та освітньої діяльності. Вони сприяли розвитку літератури, філософії, мистецтва та науки, стаючи символом нового підходу до знань як до спільного надбання людства. Таким чином, бібліотеки еволюціонували від закритих сховищ рукописів до відкритих центрів культурної та інтелектуальної взаємодії.

У період Відродження бібліотеки стали важливим елементом культурного відродження, відображаючи зростаючий інтерес до античної спадщини, гуманістичних ідей і науки. Розширення доступу до книг стало відображенням духу часу, орієнтованого на поширення знань і розвиток особистості. Бібліотеки цього періоду виконували не лише функцію збереження текстів, але й ставали місцями зустрічей інтелектуалів, де народжувалися нові ідеї та формувалися культурні тренди. Їхній дизайн і оформлення відображали високі естетичні ідеали епохи: розкішні інтер'єри, художнє оформлення полиць і каталогів свідчили про розуміння культури як невід'ємної частини суспільного життя.

XVIII і XIX століття стали новою віхою в історії бібліотек. Саме в цей період відбулося формування публічних бібліотек, які відкривали доступ до знань для широких верств населення, незалежно від соціального статусу чи рівня освіти. Це мало величезне культурне значення, оскільки сприяло демократизації знань і піднесенню ролі освіти в суспільстві. Бібліотеки почали виконувати функцію не лише сховищ книг, а й центрів культурного життя, де організовувалися лекції, виставки, дискусії та освітні заходи. Вони стали інструментом формування суспільної свідомості, сприяючи розвитку літератури, мистецтва, музики та науки.

Винахід друкарського верстата Йоганном Гутенбергом у XV столітті був визначальним у культурній еволюції. Можливість масового друку зробила книги доступними для значно ширшого кола людей, що сприяло формуванню нової читацької культури. Бібліотеки поступово перетворилися на осередки поширення знань, виступаючи як простір для навчання, самоосвіти й інтелектуального розвитку. Вони стали символом культурного прогресу, закладаючи основи для модерного суспільства знань, де освіта і наука відігравали центральну роль у формуванні національної ідентичності та культурної спадщини.

Таким чином, бібліотеки пройшли шлях від закритих монастирських сховищ до відкритих культурних центрів, які відіграють ключову роль у формуванні суспільства, орієнтованого на знання, творчість і культурний розвиток.

У XIX–XX століттях бібліотеки стали громадськими інститутами, які активно сприяли культурному розвитку суспільства. В бібліотеках організовували виставки та зустрічі за інтересами, забезпечуючи доступ до знань, культурних надбань для всіх верств населення. Згодом цифрова трансформація суттєво змінила діяльність бібліотек. Впровадження електронних каталогів, створення цифрових бібліотек і доступ до мультимедійних ресурсів значно розширили культурологічну діяльність закладу (табл. 1).

Таблиця 1. Еволюція культурологічної діяльності бібліотек в історичному контексті

Період	Роль бібліотек	Основні особливості діяльності	Культурологічні аспекти
Стародавній світ	Центри збереження знань і підтримки наукових досліджень	Збір і збереження рукописів, архівів; обмежений доступ до інформації	Фокус на консолідації знань, формування початкових основ культурної спадщини
Середньовіччя	Релігійні та освітні центри	Переписування та збереження рукописів у монастирях; обмежений доступ до знань	Збереження культурної спадщини в умовах суспільних потрясінь
Відродження	Поширення освіти та інтелектуального розвитку	Формування відкритих бібліотек; активізація колекціонування друкованих книг	Відродження інтересу до класичної спадщини; доступ до знань як засіб суспільного розвитку
XVIII-XIX століття	Формування публічних і наукових бібліотек	Створення освітніх центрів; організація публічного доступу до книжкових колекцій	Розширення культурної функції бібліотек; підтримка освітніх ініціатив
XX століття	Центри культурної та соціальної інтеграції	Розвиток спеціалізованих фондів, підтримка культурних заходів, активна взаємодія з громадами	Інтеграція культурологічної місії в діяльність бібліотек; акцент на масовій культурі та соціальній інклюзії
Сучасність	Культурні хаби, центри інновацій і цифрових технологій	Використання цифрових інструментів; створення відкритих доступів до знань; організація міжкультурних програм	Збереження культурної ідентичності в умовах глобалізації; забезпечення інклюзивності, створення інтерактивних просторів

Джерело: сформовано автором.

У сучасному світі бібліотеки стають інноваційними центрами, де поєднуються традиційні функції обслуговування користувачів з новітніми технологіями. Вони пропонують не лише книги, а й простір для навчання, творчості, інтеграції громад, культурних ініціатив та екологічних проєктів. Бібліотеки є ключовими осередками культурологічної, наукової, освітньої та інформаційної інфраструктури країни. Вони відіграють важливу роль у розвитку культурної свідомості, формуванні патріотизму, а також у заохоченні інтересу до вивчення національної спадщини, історії та культури [8].

Таким чином, бібліотеки сьогодні є не лише зберігачами знань, а й активними учасниками культурного життя, адаптуючись до потреб сучасного суспільства. Задоволення потреб користувачів є одним із ключових пріоритетів бібліотек. Вони адаптуються до сучасних реалій, пропонуючи електронні ресурси, онлайн-бази даних, мультимедійні матеріали та доступ до інтернету. Для молоді створюються інтерактивні зони, коворкінги та простори для самостійного навчання, тоді як старшим поколінням надаються послуги із цифрової грамотності. Особлива увага приділяється сайтам бібліотек які відображають всю діяльність бібліотек, адаптуючись для віддаленого користувача який прагне легкодоступної інформації в зручному форматі. Значна роль в діяльності бібліотек відіграють соціальні мережі, які є відображенням роботи книгозбірні.

Сучасні бібліотеки стали не лише сховищами знань, але й багатофункціональними. Сучасні бібліотеки відіграють унікальну роль у культурному просторі, поєднуючи традиції з інноваціями. Вони стали не лише сховищами знань, а й осередками збереження, трансляції та творення культури. У епоху цифрових технологій бібліотеки адаптуються до нових викликів, залишаючись важливими платформами для взаємодії культур, популяризації мистецтва та формування національної ідентичності.

Одним із ключових завдань сучасних бібліотек є збереження культурної спадщини. Через оцифрування рукописів, архівних матеріалів і творів мистецтва вони роблять ці скарби доступними для майбутніх поколінь. Наприклад, платформи на зразок Europeana в Європі та World Digital Library, що об'єднує матеріали з усього світу, є прикладом глобальної співпраці в збереженні культурного надбання. Такі ініціативи дозволяють дослідникам і звичайним користувачам вивчати культурне розмаїття, сприяючи міжкультурному діалогу.

Міжнародний досвід показує, як бібліотеки сприяють збереженню локальної культури в глобальному контексті. Наприклад, Національна бібліотека Австралії реалізує проєкт зі збирання усної історії корінних народів, тим самим зберігаючи їхню мову, традиції та світогляд. В Ісландії бібліотеки активно підтримують сучасну літературу, забезпечуючи переклад і популяризацію творів ісландських авторів на міжнародному рівні.

Бібліотеки також є просторами для культурної творчості та взаємодії. Архітектура сучасних бібліотек, таких як Deichman Bjørvika в Осло або Stuttgart City Library у Німеччині, сама по собі стала культурним феноменом. Ці споруди інтегрують функціональність із мистецьким баченням, залучаючи відвідувачів до естетичного досвіду, навіть якщо вони не користуються бібліотечними послугами в традиційному сенсі.

У цифрову епоху бібліотеки активно взаємодіють із новими формами культурного вираження. Наприклад, бібліотека Нью-Йорка через свій проєкт "Insta Novels" адаптувала класичну літературу до формату соціальних мереж, що дозволило залучити молоду аудиторію. Такий підхід демонструє здатність бібліотек не лише зберігати культуру, а й активно її оновлювати відповідно до запитів сучасності.

Особливе значення бібліотеки мають у формуванні культурної грамотності. Вони організують виставки, лекції та семінари, які охоплюють широкий спектр тем: від вивчення національних традицій до аналізу сучасних культурних процесів. Наприклад, Британська бібліотека регулярно проводить заходи, присвячені культурній спадщині різних народів, відзначаючи їхню роль у глобальній культурній мозаїці.

Сучасні бібліотеки також виконують роль медіаторів між різними культурами. У багатьох країнах, наприклад у Канаді та Нідерландах, бібліотеки пропонують програми для інтеграції мігрантів через вивчення мови, знайомство з культурою країни перебування та підтримку творчого самовираження.

Таким чином, сучасні бібліотеки є активними учасниками культурних процесів. Вони зберігають і популяризують культурну спадщину, підтримують творчість, сприяють міжкультурному діалогу й адаптуються до умов цифрового світу, створюючи нові можливості для збереження та розвитку культури у глобальному вимірі.

Багатий потенціал, накопичений протягом століть, зберігається завдяки архівам і фондам бібліотек. Ці осередки знань стають мостами між минулим і сьогоденням, допомагаючи людям усвідомити цінність історії, культури та наукових досягнень народу. Завдяки цьому зростає інтерес до книги як до джерела знань і мудрості, а бібліотеки утверджуються як берегині національного культурного надбання, виконуючи важливу місію у збереженні та примноженні духовної спадщини. Вони сприяють формуванню ідентичності нації та підтримують розвиток суспільства через передачу знань і культурних цінностей наступним поколінням[9].

Збереження культурної спадщини залишається важливою місією бібліотек. Реалізація цієї мети передбачає не лише збереження пам'яток національного та світового значення у бібліотечних фондах, але й їхню адаптацію до цифрової епохи. Оцифрування документів, книг, рукописів і архівних матеріалів забезпечує доступність цих цінностей для ширшої аудиторії, знижує ризик втрати унікальних пам'яток через фізичне старіння та стихійні лиха. Крім того, цифрові бібліотеки створюють умови для глобального обміну знаннями, сприяючи інтеграції національної культури у світовий культурний простір. Таким чином, бібліотеки стають не лише хранителями минулого, а й активними учасниками формування майбутнього, забезпечуючи культурну спадкоємність у цифрову еру.

З метою збереження культурного надбання в науковій бібліотеці Мукачівського державного університету оцифровано фонд цінних та рідкісних видань. Для збереження, накопичення, довготривалого зберігання інтелектуальних продуктів науковців університету бібліотекою впроваджено інституційний репозитарій, який постійно поповнюється і є культурним надбанням майбутніх поколінь [10].

Сучасні бібліотеки продовжують розвиватися під впливом глобалізації та цифровізації, зберігаючи при цьому свою історичну місію. Університетські бібліотеки, як ключові осередки академічної спільноти, є спадкоємцями багатотисячолітніх традицій, які вдало поєднуються з інноваціями. Історичний досвід роботи бібліотек закладів вищої освіти (табл.2) дозволяє розробляти стратегії управління, що враховують як сучасні виклики, так і глибоко вкорінені культурні цінності.

Таблиця 2. Еволюція культурологічних аспектів управління університетськими бібліотеками

Епоха	Культурологічні аспекти управління	Приклади та особливості
Стародавній світ	Бібліотеки як центри збереження знань і культури, підтримка наукових досліджень.	Александрійська бібліотека: фокус на збереженні рукописів і залученні вчених різних культур для обміну знаннями.
Середньовіччя	Збереження рукописів та передача знань у рамках релігійних традицій.	Монастирські бібліотеки: переписування манускриптів, акцент на релігійній і освітній функціях.
Відродження	Зростання ролі бібліотек у популяризації гуманітарних і наукових знань, підтримка культурного розвитку.	Відкриття бібліотек для ширшого доступу, наприклад, бібліотека Медічі у Флоренції, акцент на інклюзивності освітніх ресурсів.
XVIII–XIX ст.	Формування публічних бібліотек, забезпечення доступу до знань для різних соціальних груп, розширення культурної та освітньої функцій.	Британська бібліотека: поява читальних залів, розвиток каталогів, доступність для громадськості.
XX ст.	Інтеграція бібліотек у систему освіти, підтримка наукових досліджень, створення спеціалізованих університетських бібліотек.	Наукові бібліотеки університетів: зосередження на підтримці досліджень, збільшення кількості спеціалізованих фондів, активна співпраця з академічною спільнотою.
XXI ст.	Використання цифрових технологій, інклюзивність, культурні програми, глобалізація знань, адаптація до соціокультурних потреб.	Університетські бібліотеки: цифрові архіви, міжкультурні тренінги, інтерактивні заходи, партнерство з міжнародними організаціями.

Джерело: сформовано автором.

Партнерство університетських бібліотек із міжнародними організаціями є ключовим компонентом у забезпеченні їхньої інноваційності, адаптивності та культурологічної інтеграції. У культурологічному аспекті таке партнерство збагачує бібліотеки новими підходами до управління, сприяє збереженню і популяризації культурної спадщини, а також створює умови для міжкультурного обміну знаннями.

Прикладом успішного партнерства є проекти бібліотеки Мукачівського державного університету є участь у написанні проектів в програмі Еразмус +.

Основні напрямки міжнародної співпраці бібліотеки:

- за підтримки міжнародних грантів бібліотека створювала цифрові архіви рідкісних документів і рукописів;

- організація тематичних виставок, інтерактивних лекцій і літературних вечорів стала можливою завдяки співпраці з міжнародними культурними центрами. Зокрема, проект "Культурні мостики", підтриманий міжнародною програмою Erasmus+, об'єднав студентів з України, Польщі та Угорщини у створенні інтерактивних культурних проектів. Участь студентів університету у міжнародних батлах, організованих Українською бібліотечною асоціацією, є підтвердженням успішного міжнародного співробітництва в галузі культури.

Міжнародне партнерство підвищило репутацію університетської бібліотеки як сучасного культурно-освітнього центру. Воно сприяло формуванню відкритого, інклюзивного простору

для академічної і громадської спільноти, водночас зміцнюючи зв'язки з міжнародними партнерами.

Вивчаючи та впроваджуючи в роботу досвід провідних зарубіжних бібліотек, працівниками наукової бібліотеки було прийнято рішення створити на сайті бібліотеки «електронний читальний зал», який надає доступ до повнотекстових документів провідних бібліотек світу, що значно покращило рівень задоволеності читача.

Важливим компонентом сьогодення є адаптація бібліотечних просторів до потреб студентів, викладачів, тимчасово переміщених осіб, жителів міста. При бібліотеках створюються центри, хаби, клуби для різних верств населення. До прикладу, намагаючись задовільнити потреби не тільки навчальної і наукової діяльності університету бібліотека Мукачівського державного університету успішно запроваджує проект «Освітньо-культурний хаб у бібліотеці університету» що включає серію міжкультурних заходів та тренінгів для сторонніх користувачів із використанням інтерактивних технологій.

Результати дослідження дозволили узагальнити низку підходів до управління університетськими бібліотеками, орієнтованих на культурологічні аспекти. По-перше, запропоновано впровадження інтерактивних освітньо-культурних програм, які сприятимуть залученню студентів до активної участі в культурному житті університету. По-друге, створення цифрових архівів і платформ для спільного використання освітніх ресурсів дозволяє зберігати культурну спадщину і забезпечувати зручний доступ до інформації.

Серед основних напрямів задоволення потреб академічної спільноти є: підтримка навчального та наукового процесів; гнучкість бібліотечного простору. В Мукачівському державному університеті запроваджено інтерактивні курси з академічної доброчесності, що охоплюють аспекти культурної етики; створено центр міжкультурного діалогу, де студенти можуть спільно працювати над міжнародними проектами; розроблено програми адаптації для першокурсників та іноземних студентів, які включають ознайомлення з бібліотечними послугами та культурною спадщиною регіону.

У результаті таких ініціатив університетські бібліотеки стають не лише місцем для отримання інформації, а й простором для обміну ідеями, розвитку креативності та міжкультурної комунікації. Це підвищує залученість академічної спільноти до культурного життя університету й забезпечує формування стійких соціальних зв'язків.

6. Висновки

Управління університетськими бібліотеками потребує делікатного балансу між традиціями та інноваціями. Бібліотеки, спираючись на багатовіковий досвід, мають адаптуватися до сучасних викликів, зокрема цифровізації та змін у соціальних очікуваннях. Використання культурологічних інструментів дозволяє бібліотекам залишатися релевантними у швидкозмінному світі, задовольняючи різноманітні потреби користувачів та сприяючи розвитку суспільства.

Міжнародний досвід і заходи бібліотеки Мукачівського державного університету демонструють ефективність інтеграції культурологічних підходів у стратегії управління, що включають адаптацію просторів, інноваційні освітні програми та підтримку міжкультурного діалогу. Врахування культурологічних аспектів сприяє не лише задоволенню інформаційних запитів, але й створенню платформи для соціальної згуртованості та культурного обміну.

Подальші дослідження мають бути спрямовані на розвиток універсальних рекомендацій і практичних механізмів, які допоможуть бібліотекам ефективно реагувати на нові виклики, залишаючись ключовими центрами знань та культури.

References

1. Kononuchenko, L. I. (2011). *Diialnist oblasnykh universalnykh naukovykh bibliotek Ukrainy po zabezpechenniu informatsiinykh potreb korystuvachiv (kinets XX – pochatok XXI stolittia)* [Activities of regional universal scientific libraries of Ukraine to meet the information needs of users (end of the 20th - beginning of the 21st century)]. (*Abstract of the dissertation of the candidate of cultural studies*). Kyiv. (in Ukrainian).

2. Bibliotechno-informatsiyni kompleks: suchasni vyklyky ta zavdannia v umovakh voiennoho stanu [Library and information complex: Modern challenges and tasks in the conditions of martial law]. (n.d.). <http://nbuv.gov.ua/node/6598> (in Ukrainian).
3. Berehelska, A. (2023). Problemy zberezhennia ta zakhystu arkhiviv, bibliotechnykh fondiv y inshykh ob'ektiv kulturnoi spadshchyny v umovakh viiny [Problems of preservation and protection of archives, library funds, and other objects of cultural heritage in the conditions of war]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho – Scientific Works of the National Library of Ukraine Named After V. I. Vernadskyi*, (69), 193–214. <https://doi.org/10.15407/np.69.193> (in Ukrainian).
4. Ukrainska bibliotechna entsyklopediia. Vystavkova diialnist bibliotek [Ukrainian Library Encyclopedia. Exhibition activities of libraries]. (n.d.). <https://ube.nlu.org.ua/article/Виставкова%20діяльність%20бібліотек> (in Ukrainian).
5. Anisimova, O. M., Kovalska, L. A., Lukash, H. P., Prihunov, O. V., Shcherbina, O. S., Yavorska, T. M., Amaritsei, K. M., & Lukash, H. P. (2021). Vystavkova diialnist yak forma kulturolohichnoi roboty bibliotek. Transformatsiini protsesy u suspilnii ta sotsiokulturnii sferakh Ukrainy [Exhibition activity as a form of cultural work of libraries. Transformational processes in the social and sociocultural spheres of Ukraine]. Vinnytsia: DonNU named after Vasyl Stus. (in Ukrainian).
6. Zakharova, N. (2009). Informatsiino-kulturolohichna diialnist Tsentralnoi naukovoï biblioteky Akademii nauk URSR u 1965–1980 rr. [Information and cultural activities of the Central Scientific Library of the Academy of Sciences of the Ukrainian SSR in 1965–1980]. *Bibliotechnyi visnyk - Library Bulletin*, (5), 35–43. (in Ukrainian).
7. Makarova, M. (2023). Kulturno-mystetski zakhody bibliotek Ukrainy v umovakh viiny [Cultural and artistic events of libraries of Ukraine in the conditions of war]. *Pytannia kulturolohii - Issues of Cultural Studies*, (42), 195–205. <https://doi.org/10.31866/2410-1311.42.2023.293777> (in Ukrainian).
8. Stratehiia rozvytku bibliotechnoi spravy na period do 2025 roku “Yakistni zminy bibliotek dlia zabezpechennia staloho rozvytku Ukrainy” [Strategy for the development of library services until 2025: “Qualitative changes in libraries for ensuring Ukraine’s sustainable development”]. (n.d.). <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=248924865> (in Ukrainian).
9. Movchan, K. M., & Sabov, A. R. (2024). Vplyv internetu na suchasne suspilstvo ta rol bibliotek u zberezhenni kulturnoi spadshchyny [The influence of the Internet on modern society and the role of libraries in preserving cultural heritage]. In *Modern trends in the development of science and education in the context of deepening European integration processes. IV International Scientific and Practical Conference* (pp. 288–289). Mukachevo: MSU. (in Ukrainian).
10. Movchan, K. M., & Babilia, M. V. (2017). Biblioteka - berehynia natsionalnoi kulturnoi pamiaty [The library is the guardian of the national cultural memory]. In *Modern trends in the development of science and education in the context of deepening European integration processes. All-Ukrainian Scientific and Practical Conference* (pp. 100–101). Mukachevo: MSU. (in Ukrainian).

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>